

EMANCYPACJA
EUROPY

Piotr Kobza

EMANCYPACJA EUROPY

Stosunki Unii Europejskiej
i Stanów Zjednoczonych

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2020

Recenzenci: prof. dr hab. Tomasz Grzegorz Grosse
dr hab. Paweł Frankowski, prof. UJ

Projekt okładki: Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano zdjęcie *Śpiącego Hermafrodyty*, rzymskiej rzeźby z II w. n.e. z kolekcji Luwru; fot. Jastrow, Wikimedia Commons

Redakcja i korekta: Elżbieta Morawska

Copyright © 2020 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

ISBN 978-83-65390-96-7

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: Totem, Inowrocław

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I. Konceptualizacja stosunków Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych	17
Przegląd podejść badawczych w analizach stosunków między Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi	17
Założenia badawcze analizy oraz metodologia	29
Zarys głównych obszarów stosunków UE–USA	37
Podsumowanie i rekomendacje do dalszych analiz teoretycznych	39
Rozdział II. Antecedencje. Wpływ USA na kierunek integracji europejskiej po drugiej wojnie światowej	41
USA patronem zjednoczonej Europy?	41
Amerykanie a integracja ponadnarodowa – przyszłość Zagłębia Ruhry, plan Schumana	47
USA a integracja sektorowa i w dziedzinie obronności – Europejska Wspólnota Obronna i Euratom	50
Stany Zjednoczone a plan wspólnego rynku	53
Formalizacja stosunków Wspólnot z USA	56
„Grand Design” – pierwsze spory transatlantyckie przełomu lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych	57
Spory gospodarcze, GATT i stosunki z państwami trzecimi	61
Liberalizacja handlu międzynarodowego – Wspólnoty a runda Kennedy’ego	62
Rywalizacja handlowa w państwach rozwijających się	66
Budowanie tożsamości zewnętrznej EWG a malejące zainteresowanie USA Europą w latach siedemdziesiątych	68
Krótka odwilż epoki Cartera – współpraca w latach osiemdziesiątych	76
Stosunki Wspólnot z USA w świecie dwubiegunowym – od entuzjazmu do sporów handlowych	79

Rozdział III. USA a reintegracja polityczna Europy po 1989 roku. Od Deklaracji Transatlantycznej do Nowej Agendy Transatlantycznej – nowe instytucje atlantyckie	81
Uwagi wstępne	81
Deklaracja Transatlantyczna i Nowa Agenda Transatlantyczna – etap idealistyczny stosunków transatlantycznych po zimnej wojnie	83
Przełom wieków – przejmowanie agendy UE–USA przez kwestie gospodarcze	90
Stagnacja stosunków transatlantycznych za prezydentury Baracka Obamy	92
Instytucjonalizacja stosunków UE–USA – dylematy pozimnowojenne	94
Rozwój i zmierzch idei szczytów UE–USA	95
Próby usieciowienia dialogu w relacjach instytucjonalnych UE–USA	102
Podsumowanie. Trudności tworzenia architektury zarządzania transatlantycznego	108
 Rozdział IV. Współpraca i rywalizacja UE–USA w kwestiach globalnych – <i>Pax Americana</i> oraz <i>Pax Europaea</i>	110
Rozbrojenie i nieproliferaacja	112
Amerykańskie sankcje a unijne środki restrykcyjne	116
Prawa człowieka – USA na straży własnej suwerenności. Dyskusje wokół powołania i działalności Międzynarodowego Trybunału Karnego	132
Ochrona klimatu – zmiana ról w latach dziewięćdziesiątych	140
UE i USA a liberalizacja handlu międzynarodowego na przełomie wieków	149
Stany Zjednoczone, Unia Europejska i wspólne wartości globalne	152
 Rozdział V. USA, Unia Europejska a bezpieczeństwo międzynarodowe. Budowa europejskich zdolności obronnych a USA	154
Stany Zjednoczone a europejska tożsamość obronna lat dziewięćdziesiątych i przełomu wieków	154
Współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa i stabilizacji sąsiedztwa Unii Europejskiej – Bałkany Zachodnie	162
Współpraca w dziedzinie stosunków z „trudnymi państwami” – program atomowy Iranu	165
Unia Europejska i Stany Zjednoczone w międzynarodowych działaniach w celu zwalczania zagrożeń asymetrycznych	167

Udział Unii Europejskiej w amerykańskiej „wojnie z terroryzmem”	169
Transatlantycka współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego	171
Podsumowanie. Od bezpieczeństwa międzynarodowego do bezpieczeństwa wewnętrznego w relacjach UE–USA	177
Rozdział VI. Dwustronna współpraca gospodarcza i sektorowa UE i USA na przełomie wieków – interesy i spory handlowe	180
Instytucjonalizacja współpracy gospodarczej między UE a USA po 1990 roku	181
Od TAFTA do TTIP – niezrealizowane ambicje całościowej umowy handlowej pomiędzy UE i USA	182
Liberalizacja sektorowa i współpraca regulacyjna	191
Spory transatlantyckie w dziedzinie regulacji ochrony danych osobowych	196
Dalsze kroki regulacyjne – Transatlantycka Rada Ekonomiczna	199
Dialog w dziedzinie regulacji rynków finansowych	200
Dialog w dziedzinie energii	203
Dwustronne spory handlowe epoki pozimnowojennej	205
Rolnictwo i handel genetycznie modyfikowaną żywnością jako szczególny przypadek sporu standaryzacyjnego	207
Podsumowanie. Przyszłe trendy w stosunkach gospodarczych Unii Europejskiej i USA	210
Podsumowanie	213
Bibliografia	221
Indeks nazwisk	248